

2887.

Egy Emlékeiből.

Jósa A. Hallóczy k.

Ajánlva a bölcsselethallgatóknak!

Budapest. 1877.

Nyomatott Bagó Márton és fiánál.

19321

Opus est,

ut fiant scandala.

Ködös, szeles idő volt. Én egy terebélyes fa lombos sűrűje mögé rejtőzködtem. Az erdő oly rideg, oly barátságtalan. A falevelek zizegnek, a pataknak is oly egyhangúan kísérteties a csobogása; ember, állat siet elvégezni napi munkáját, hogy mielőbb nyugalomra térhessen. Én is nagy éhesen gunynyaszkodtam egy girbe gurba ágon. Egyszerre egy csomó veréb szállt le, s veréb módra elkezdtek fecsegni. Úgy vettem ki beszédjükből, hogy benn a városban nagy dolgok vannak készülöben. Fülelni kezdtem. Egy hosszú, horihorgas testű veréb, ki messziről tündökölt soványságával, valami ismeretlen szójárással csiripelt valamit, olyan formán hangzott, mintha „A-b-z-u-g S-z-i-n-n-y-e-i“ lett volna. Egy elegans kis, pápaszemes verebecske korához mérve bámulatos hangterjedelemmel ismételte szavait. Voltak ott többen is. Egy olyan sárga falevélszinű éles hangú veréb, meg egy bibircsokos, nyugtalan, fel s alájáró, úgy látszik bundás veréb, meg még egy pár sonorus szárnyas versenyt czirpoltak. Én csak lestem, hogy mi történik. Vagy nyolcz óra felé volt, reggel. Végre elvégezték, én nem értettem meg mindent, elhatároztam tehát, hogy követem őket. Igaz ugyan, hogy bagolyhoz nem illő dolog, kíváncsiskodni, de hát mindig egerekre, meg férgekre vadászszon a szegény ember, azaz pardon, bagoly?

Egyszerre sűrű csapatban felszáll a verébhad. Halálmegvetés és elszántság látszik arcukon. Erre én is felkerekedtem vaczkombúl, — utánok. Röpülnek, röpüldögélnek, míg végre áthaladnak egy nagy operencián, amit az emberek Dunának hívnak, s mint a villám csapnak le egy zord épületre, beröpülnek az ablakon, eltűnnek s én hoppon maradok. Quid tunc? Nagy búsan behúzódtam egy ablak sarkába, s vártam a történetdöket. Zaj és lárma ütötte meg fülemet, vad zsivaj, ordítózás, közbevisitózás hallatszott; olyan hangok is merültek föl, mint ott künn az erdőben, még pedig nagy számmal.

Engem kínzott a vágy, megtudni, hogy mi van itt. Amint nézem az ide, oda iszkoló alakokat, olyan ismerősöknek tündek föl. Egy csomó másféle alak is volt ott, azok valószínűleg pirókok lehettek, a melyekről tudni való dolog, hogy könnyen ragadnak a lépre.

Ott láttam azt a szöske szakállú legényt, azt a csinos keztyűs alakot, kinek szakálla, mintha opponálni akarna a gazdájának, olyan ritkán pelyhedzik. Ott volt az az ide s tova lödörgő mencsikoffos is, meg egy fehér czilinderes magas, krákgó úr, kire szent borzadálylyal néztem. Nem messze tőle egy hajlott gerinczű portentum sétált karöltve egy pufók, szinte világos természetrajzi szakálú alakkal, sokan rá rivalltak, de én csak az „ács,“ „ács“-ot értettem meg.

A pirókok közt volt egy czérna bajszú, sunyi szemü uriember, ki mindig a kezit emelgette, azt hittem ütni akar vele, de úgy láttam, hogy

csak érvel. Mellette egy hórihorgas dragonyos állott, aki egykedvűen nézte a világot. Nem bagózott. Egy sápadt, mélaszemű úr „jogo“kat emlegetett, mit a verebek levisitottak. Sokan egy görbe orrú, kilorgóst hallgattak, aki „becsület“ formát kaffogott, de ez ugyanazonképpen „nem vétetett tudomásul.“ A többség egy alacsony, szöske jóképű fiút vett körül, bámulták, de nem tudtam mit akarnak vele. Volt még ott egyébforma nemzeti-ség is, de hát én szegény bagolyész, nem tart-hattam mind a fejemben.

Amint így tünődöm, az átellenes házból egy kis csuvik szegődött hozzám. Megörültem neki. „Hát te honnan jössz?“ kérdem. „Vendégszerepeltem“ mondja. Kérdezem tőle: „Ugyan testvér, kik ezek a lármázó kétlábúak.“ Durván rámrivall:

„Bolond, de hátra maradtál a világtól, nem látod hogy ezek marakodnak, veszekednek, mik lehetnének egyebek mint **philosophusok**, a kiket te úgy tisztelsz.“

Ahá! ümmögtem s lerepültem a 246. fiakkere, akik ott állanak, a nagy épület előtt. Amint így kuczorgok, — jó, hogy a kocsisok ittak a korcsomában — jön ki a látottam had, kit az én csuvik barátom philosophusoknak mondott, nagy örömmel és diadalittasan.

Pislogok, pislogok, egyszer csak látom, hogy valami papirdarab fekszik a nagyépület előtt fungáló kofa kosara alatt.

Mint a gondolat, oda röpülök, csörömbe kapom s usgyi az erdőbe. Egy néhányan utánam sza-

ladtak, de bottal üthették a nyomomat. Az erdőbe érve régi helyemre ültem, s kezdtem olvasni az irást, hisz, ámbár a baglyok csak madarak, de olvasni mégis csak megtanulnak — — — az elemi iskolában. Szerettem volna én is olyan, hosszú füstölgő valamit a számba tenni, a mint a városban láttam, de hát nem volt mit. De hogy én is rágjak, egy kórót rágicsáltam. Kezdem olvasni, látom, hogy valami írása egy philosophusnak, de már ezt nem hagyjuk, gondoltam magamban, s leirtam a naplómba, hogy mások is olvassák. Következnek pedig ezen rendek a következőképpen.

* * *

Az egyenruhát-tervező bizottság egy baglyot varratott a bölcsészek gallérjára. Bizony kár volt azt a türelmes állatot ilyen fatális helyzetbe hozni. Jobb lett volna, ha két hollót varrnak oda, olyanforma positurában, mintha egymás szemét akarnák kivágni. Ha Ballagi még egyszer kiadná a „Példabeszédek“ gyűjteményét, bizvást oda teheti variánsnak „Philosophus kivágja a másíknak szemét.“

A bölcsészeti hallgatóságnak most eredeti a helyzete. Pártoskodás napi renden, egymás jellemének piszkolása; kaján káröröm s utálatos ambitio az egyik részen, elkeseredett s nem kevésbé undok, de indokolt gyűlölség a másikon. Oly követ dobtak a kertbe, melyet évek sora sem fog onnan kihengeríteni.

Igen érdekes ez üzelmeket néhány őszinte szóval megvilágítani. A jutalom, a régi jó közmondás szerint a fejbetörés. De mégis jobb, ha az ember fejét az igazságért törik be, mint . . . egyébért.

A magyar alkotmányos világnak egyéb érde-
mei között, legnagyobb érdeme az, melyet a tan-
ügy körül szerzett. A reformok kiterjedtek az elemi
tanügyre épen úgy, mint a felső tanintézetekre, ne-
vezetesen a budapesti egyetemre.

Azáltal, hogy a tanárok anyagi helyzetét biz-
tosította, tömegesen tudott az ifjuság a bölcsészeti
facultásra, és sajnos tömegesen az az elem is,
melyet „kétes existentia“ névvel szokás illetni.
Tót deákok, kik a convictusok kegyelem kenyeren
éldegeltek, feljöttek a fővárosba azzal a rendít-
hetlen szándékkal, hogy ők „brofezorok lesznek.“
Hanem, bizony itt az élet másforma, itt a szegé-
nyebb sorsú életküzdelmet vív léteért, a kinek elég
erkölcsi és szellemi ereje nincs, az elbukik, az
proletár lesz. Ismerek egyéneket, a kik más s épen
tudományos közpályán fényesen megállották volna
helyöket, itt pigra massa. Ez az elem fészkelődött
be erősen a bölcsészeti karba. De a polyvával, a
jobb elem is, melyet az önsegély kiránt vala, kárt
vallott.

Ezen segítendő, megalakult 1874-ben a „böl-
csész-segélyző egyesület.“ A kezdet nehézségeit le-
győzte Márki Sándor és a vele szövöttezett bi-
zottság. Jött Lekly, egy buzgó, nem tehetség-
telen, kifogástalan modorú, de kissé hiú egyéni-
ség, aki alatt már kitört a zivatar. A többség azon-
ban győzött. Adtak bált, de annak ugyan kevés volt
a philosophiája.

Következett az 1876-ik év: a Festetich-Or-
bók régime, a pandúrgazdálkodás kora. Egyéb
nem is történt, minthogy egymást tolvajoknak,
gazembereknek nevezték a bizottság tagjai, —

Festetich, ki különben gavallér lévén ebből a brigantaggióból csinyján menekült, megválasztatván elnöknek az olv. körbe — s hogy az év végén az egyleti pénztárnok 270 frttal, a volt elnök pedig vagy 50 frttal tartozott az egyesületnek. Árcádia — tableau! A szünidőkre pedig oly titkár választatott, kire nyiltan rá van bizonyítva, hogy lopott, s ki nem is késett egy zsiros conditióval eltűnni a lát-határról.

E néhány sor illusztrálja az 1877. sept. 1-ig történeteket. Szinte rosztól esik ily meztelenül állítani elő a tényeket, de mentül nagyobb lesz a szemét, annál nehezebb kikaparni belőle a gyöngyöt.

S ekkor kezdődött a mostani bonyodalom csomója. Reformról mindenki meg volt győződve. Támadtak igaz és álproféták. Három Messiást candidált a 209 levita. Az egyik jelölt, Szinnyei József.

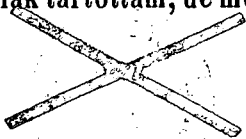
Szinnyei József, eszes, munkái által az irodalomban ismert egyén, kit tanárai citálnak is. Jelleme kifogástalan. Ő azok közé tartozik, kikre azért haragusznak, mert nem találnak rajta kifogni valót s mert neve elég gátat vet hegyeket tóditó ambitióknak. Modora elég jó, de néha rosztól támad. Mikor Toldyt, helyesen, de kiméletlenül megtámadta, egy valaki a „Fővárosi Lapokban“ ahoz a cserebogárfogó fiúhoz hasonlította, ki Darwint bírálja. Hiba, ha tekintélyt támadunk kiméletlenül, de baj ha féltékenységből tovább engedjük burjánozni a tévedéseket. Szóval Szinnyei-ből jeles embere lesz a hazának s az irodalomnak.

Felléptetésénél is túlönzetlensége követetett el vele hibákat. Nem fogadta el az első kérésre a jelöltséget, csak a mindinkább nyilvánuló közbizalomnak engedett; de mikor elfogadta, rendületlenül állott. Ezzel talán elidegenített egy pártot, de jobban magához fűzte ennen hiveit.

A másik párt jelöltje S z u k á c s József. Aszódi születés. Harmadéves, természetráji szakot hallgat. Jellemileg nincs compromittálva. Ambíciója van, de milyen, s akarata tisztaságát én hiszem. De Szinnyeihez képest tehetsége elenyészőleg csekély. Nyilvános szerepe nincs, kivéve, hogy a „Fővárosi Lapok“ba néhány rossz tárczát írt. Középtermetű, pufók alak. Írása kúszált, zigzug bötűi változó akaratra mutatnak. Jellemző vonása, hogy maga mellett tud, s akar is korteskedni. Barátja árván kevés van, csak hive, kik ép ezt az ítéletet mondják róla. Személyes bátorsága, garasnyi. A kalázi üregbe nem mert lemenni, mert vastag, volt Aggtelken, de a barlangot nem látta.

Ennyit az oct. 28-iki államcsiny egyik hőséről.

Egy kis, de compact párt Tóbel Ágostont léptette fel. Tóbelnek sok a fanaticus hive, de sok dühös ellensége van. Hosszú arcú, czingár szál egy ember. Társadalmi műveltsége sok van, és tapasztalata is. Mint paedagog elég ügyes. Zongorázni csinosan tud. Egyik érdeme, hogy Orbókék üzelmeinek mert opponálni. Különbön ángolna tempo vannak. Alapos képzettsége kevés, tehetsége kisebb szorgalmánál. Elnöknek nem való, közvetítőnek inkább. Jobb a hírénel. Eleinte én valami Francesconinak tartottam, de megismertem: nem a z.

Ezek voltak a jelöltek.

Lássuk a vezérkart.

Szinnyei részén ott volt: **Thallóczy**, he-
tumoger forradalmár és cynicus levita.

Főorganisateur **Bélay Jenő**, jó pártember,
nem a legroszabb talentum, mint szervező a maga
helyén van. Különben lutheranus fogásokkal telve,
soha sem mondja meg a nézetét. Ma késes a szája,
holnap, mintha mézeskalácsot evett volna. Sok el-
lensége van; szeretni kevesen szeretik, de van-
nak tisztelői.

Legvásottabb fráter hirében áll **Sirokay**
Albert. Beregi fi. Ismer mindenkit. Fekete arcza,
kiálló pofacsontjai, mord tekintete valami energi-
cusabb kinézést adnak neki. Tanúlni szerető, de
leviter. Gregusst — mert ő autographálta — lép-
ten, nyomon czítálja, még **Jalicsnál** is. Clique em-
bere, de nem az a világtól elcsapott gazember, mi-
lyennek sokan nézik. Van benne sok jó, egy csomó
hibával fűszerezve.

Fehérpatak **László**, a párt Deákja.

Szalay B. József, kifogástalan ember; nyilt
fej, következetes akarat, sok reformatus szögle-
tességgel, mi nála nem visszataszító, sőt megnyerő
eredeti vonássá alakul. Korteskedni jól tud, a „las-
san járj tovább érsz“ megtestesült képviselője.
Ember lesz belőle.

Engel Dávid, aestheticai cynicus. Sokat ol-
vasott kis emberke, kit elmeéle miatt „kis Gyul-
lai“-nak hívnak társai. Akár kifordított kabáthán
is végig megy a váczi utcán, de azért Cidről
vitatkozik.

Mellékalakja Wiegand János, derék német ajkú, de magyaros viseletű fiú, kinek van irói tehetsége. Roszat nem mondhatok róla.

Hamburg Izidor, az újabb magyar-zsidó generáczió egy derék typusa. Jól beszél. Abból a sunyi, gyatra szemű emberből nem néz ki annyi, a mennyit gyakori érintkezés által tapasztalunk nála. Ha esze van, de lustasága van is hozzá. Ez is virtusa.

Vámos és Beleznay Istvánok a párt Están és Sanyija. Jó magyar fiuk; jó torokkal, borra, dalra, ez utóbbira kivált Sanyi, de józan észszel, őszinte magyar szívvvel.

Hasznos tagok voltak Szivák János szösztke kún fiú, jó szónok s ügyes kortes. Lesz belőle más téren is ember.

Ott voltak még Altmann, Magyar Miklós, Laczkányi, de genere opera s egy ügyes kaszai fiú Bulovszky.

Ez volt a Szinnyei-had.

Szukács emberei közül főbbek:

Tóth Béla. A „Föv. Lapok“ segéd redactora. Vékony, leányarczú, gyengéd bőrű, czvikkeres, lakkos cipőjü, mindig keztyüs ifjú. A volt Szabadi egyik törzsvendége, s ott a magyar szivarok rendíthetlen censora.

A genialitást — miről konstantinápolyi rajzai élénken tanuskodnak — tőle megtagadni nem lehet, van espritja is, s a ki őt alapjában ismeri, sokat vár tőle. De rontja néha elemi iskolás fiú modorával az illusiot, éles nyelve csap jobbra balra,

ez sokakban gyűlöletet kelt iránta, henczegőnek tartja saját pártja is. Tóth Bélát az a masina gyógyitaná meg, a mely a nyelv önkénytelen kereplését meg tudja fékezni. Vakon rohan mindennek, beleszól majd a gyikok farkának physiologiájához, majd Byron bretonságát vitatja.

Igazi enfant terrible hogy az ő farancziás modorával jellemezzük.

Mellette említjük V a r á z s é j i Gusztávot. Szikár, hosszú orrú. furcsa szemü úr. Fehér czilindere mellett kitűnően vette ki magát pártjának vörös tolla. Különbén ez az ember tetszik nekem. Eredeti alak. Vaacziás kiejtése, mokány taglejtése, hangos toroka kivereti a C-t vele, s a bocskoros nemes modor praegnans jellemet adnak neki. 48 előtt született kortesvezér lett volna. Az ellenfél pimasznak, meg több is erényes kifejezéssel illetni mindjára kész, bár nem veszi komolyan, neki csak az a célja, hogy jelölje — bár magát különbnek tartja nálánál — győzzön. Ő Kraxelhubert is megtenné praesesnek.

Ép ilyen P l o c h p e r g e r Jenő is, csak hogy nem ily magyaros köntösben. Ez persuadeál, kér, könyörög — aztán összeszid.

K a r l o v s z k y Endre, ujabban felmerült poetai tehetség, bár a Gáspár albumában! nincs képviselve. Sárka szakáll, emlékeztet egy képre, melyet egyik Szent-Endrei rácz templomban láttam, azon a Herodes ép olyan mint ő. Egy előnye van, higgadt fej, keveset beszél, s kibékülésre hajlandó.

Faltörő kos L i s z k a Béla. Uraim ez az ember szellemi hermaphrodita. Ma a legjobb fiú,

máskor nem lehet bele beszélni. Szinnyeinek jó barátja volt, de belemerült a korteskedésbe, most ha lehetne, úgy összepréselné őt, mint a betűt. (nb. olváshatlanok.) 187⁸/₉-ban meglássátok, ő lesz a leghiggadtabb.

Nagy Géza, lelke Dentumogeriában, meg a Volga és Kuma partjain mereng. Van valami benne Körösi Csoma Sándorból; mindamellet, hogy muzeumi alak, élénken ágál a modern respublica mellett. Ő a magyar alkotmányban is gambettai, s Pyat Felixi elveket keres.

Ezek a főalakok itt.

Tóbel részén állottak:

Zák R. József. Bihari fiú. Uniformist hord. Haja kondor. Szeplős arcza beesett. Halkék szemei vannak. Beszél mint a víz, de nem ügyetlenül. Mikor először tartott próba előadást, tanára azt mondotta, hogy úgy beszél, mintha tiz évig lett volna tanár. Sanguinicus véralkatu. Marati character. Tavaly már üzelmekről vádolták. Hire nem volt jó. Zugügyvédnek született, de nem tanárnak.

Oszlányi, kortes, jó kortes, igen jó kortes.

Bujtás János, a párt óriása testileg, de nála is be van igazolva, hogy az erős emberek a legszelidebbek. Jámbor, nyilt ember, ki a légynek sem vét. Igazi pásztori lelkiület, kár hogy nem bujtárnak hívják.

Marusák Pál, nem rossz ember. Dolgozni tud. Nem rokonszenves alak. Pulykatermészetü.

Rác G. Géza, Ő a párttallérján az évszám verete. Azaz annak értékét se nem növeli, se nem csökkenti. Az ilyen ember is jó a háznál.

Ilyen elemekből állt a három párt vezérkara.

Már Junius elején kezdődött a korteskedés. Iveken gyűjtötték a tagokat; Szukács és a leendő Tóbel párt egyesülve kezébe kapta a szünidők alatt az együletet. Az „Egyetértés“ jó eleve reclamot is csinált Szukácsnek, mire a Bud. Napilapban Szinnyei kortesei feleltek. Ebből kihívás fejlődött ki; ok rá az volt, mert Bélay Szukácsot ostobának mondotta. A mult tanév végén napirenden volt ez a párbaj história. „Uram Ön pimasz“ — „Ez vért kíván;“ harmadnapra megvagdosták egymást, aztán biberunt. Hanem Szukács duellumából nem lett semmi, mert Bélayék három egyén nevét — ad captandam benevolentiam — irták a nyilatkozat alá, kik a dologról nem tudtak.

September havában teljes erővel kitört a heczcz. Szukács százas pártot alakított, s ökölnyi betűkkel proclamációt nyomatott, a „Föv. Lapok“ ban ellenfeleit a párt t. elnöke elnevezte „dii minorum gentium“-nak, mintha Szukács Jupiter lett volna; első tartott bankettet, kokettirozott a jogászokkal: kortesei pedig minden lehetőt elkövettek.

Tóbel pártja kis, de összetartó párt volt.

Sokat lármáztak, erősen korteskedtek.

Szinnyei pártján kevés volt a lárma, de több a realitás. Lármázó korteskedésnek nyoma sem volt. Bankettje a legsolidabb volt. S jelöltsége tágabb közben is érdekeltséget költött. A név elegendő volt, hogy a legnagyobb párt alakuljon köréje.

Nyomattak itt is egy birsalmaizü proclamációt melyet a „Borsszem János“ ki is parodizált,

de annyi vad beszédet, mint amott, nem lehetett hallani.

Az egész korteskedés tartama alatt a legviszszataszitóbb, a lapokban való veszekedés s reclamhajhászás volt; diákkortések komoly képpel lár-máznak a haza üdveért ,este pedig megnasiznak a „Szabadi“ban, vendégszerepelnek egy jó csomó borházban, Ferencziben, megtisztelik Springernét s a Tiki Tonit s több a magasabb kiképeztetésre szükséges nemes intézményt.

Az e fajta legények a bölcsészek közt ujabban nagyon elszaporodtak.

Végre sept. 14-én eldőlt a koczka. Szukácsra ráfogták, hogy saját pénzén iratja be tagjait, s egyszerűval, hogy paklizik; ide oda dobálodzik nagy ígéreteivel: ennek következtében Szinnyi s Tóbel egyesültek. Az eredmény ismeretes. Aszód városa szülötte, bukovinaivá lön. Leszavazták mindenütt.

A veréség annál érzékenyebb volt, mert ily nagynak nem hitték. A hamu alatt még zizegett a parázs. Ezt meg kellett torolni minden áron. Kivált Szukács, kiben a visszafojtott bosszú ugyan forrt, kapott fűhöz fához. Az alkalom megvolt. A bizottság alig kezdte el működését, már beütött a scandalum, ez átka az egyleti életnek.

S ez Zák R. József esete, melyet bővebben elbeszélék.

Zák, kit főntebb jellemeztünk az egylet titkára lett. Az első ülésen meglátszott rajta a coulissenreiser. Pathos, így meg amugy stb, de üres tartalom. Neki ellenörző bizottság nem kellett, rá octroyáltak erőszakkal.

Esete a következő.

Gr. Zichy Géza tehetségesebb költőink egyike sept. elején Zák R. József III. éves tanárjelölt aláírással levelet kapott, melyben ez figyelmezteti, hogy bizonyos költeménye, mely a gróf újabb versgyűjteményébe olvasható, szorúl szóra meg-egyezik egy bizonyos verssel, melyet ő (Zák) kés-márki önképzőköri elnök korában megbírált. Fel-hívja a gróft, mutassa ki, honnan kapta a verset, mert különben nyilvánosságra hozza az esetet, mi a grófnak csak hátrányára lesz.

A gróf, minthogy kérdéses költeménye a Föv. Lapokban jelent meg, e levelet Vadnaynak küldte, ki Zákot megczitálta. Zák elment, s a levélre azt mondotta, hogy azt ő nem írta, valami gonosz ellensége keverte bajba, s ezt meg is írta a grófnak. A dolog haszontalan pepecséléssel elhúzódt, s újabb fordulat akkor állott be, mikor Tóth Béla s négy társa levelet írt Záknak, hogy 3 nap alatt adja be lemondását a titkári állásról; ha nem mond le, nyilvánosságra hozzák, ha lemond eltitkolják. Zák kész is lett volna a lemondásra, de ez által igazolja vala szerzőségét, elment tehát ezek levelével a dékánhoz s feladta Tóthékat. A dékán megidézttvén ezeket, (oct. 25-én) a grófhhoz írt levelet egybehasonlítá Zák hivatalos írásaival s „az eredeti irás s a Zichyhez intézett közt“ ő nem tudott különbséget tenni, Zák eddigi magaviseletét épen nem ismeri olyannak, mely igazolná teljes ártatlanságát. NB. Vadnayhoz egy rondirással — melyet Zák igen jól tud — írott levél érkezett, melyben az mondatik, hogy Zákot ne bántsák, mert a levelet nem ő írta, hanem másvalaki.

A segélyegyleti bizottság Zákot oct. 27-iki rk. ülésében gyanú miatt titkári állásától felfüggesztette, míg magát tisztáznia nem sikerül.

Ez az ügy tagadhatlanul igen érdekes. A Zichyhez írt levél legalább is szemtelenség, de zsarolásnak is vehető. Stylja az a czikornyás Mlgos Uramozás, fordulata, gondolatmenete a Záké. A benne sorolt körülményeket Zák is valódiaknak ismeri, mint: önk. köri elnökségét, a verset stb. Zák Pesten volt a levél iratásakor s mert hurczolkodott, az egyetemre címezte a gróf netáni válaszát. Ugyanekkor javában folyt a Mammoni áldozatokat követelő pártoskodás. Végül a levél írása az övétől nem különbözik.

Zák erős ellenérvet nem hoz fel, hanem tagad mindent, s mást állít fel Kainnak, gyanakszik valakire, kit soha sem fog megmondani. A dékánt elfogúlnak mondja.

Ha a későbbi vizsgálat csalhatatlanul kideríti Zák szerzőségét, becsülete megcsorbulva, jövője veszve van. Szukácsék, mikor üldözték, ezt párt-szempontról tették, kivéve azt a stenker Tóth Bélát, mert a többi négy máltai ritter bizony csak heczczre számított. A segélyegylet bizottsága a jog szerint járt el, mikor Zákot felfüggesztette a hivataltól, csak a gyanú szerint itélvén. A bizottság közt egy sincs, ki Zákot nem tartaná vizesnek a historiában, de rendes vizsgálat nélkül el nem ítélné.

Szukácsék más taticához nyultak.

Oct. 28-án közgyűlés volt. Napirend: az ügykezelő szabályok megvitatása. Az ellenpárt összes tartalékját behívta. Szinnyei pártja nem gondolt

scandalumra ; mert Z á k ügye quasi mellözve volt, s nem is jött el. Ekkor feláll a váczi Cato Censorius s 7 pontból álló interpellatiót terjeszt be a közgyűléshez. Szórszálhasogató semmit hozott fel, szóval azt a higvelejü vádat emelte, hogy a bizottság nem érdemel bizalmat: 4 hete, hogy existál?! Rísum teneatis. Vádait elősorolni luxus ; kár ezért a finom papirosért. Szinnyei erre azt az ügyetlenségét követi el, hogy felel, a nélkül hogy írásban kiadatta volna magának az interpellatiót, s élve elnöki jogával máskor válaszol, hanem túllovagias-ságból felveszi a keztyüt. Féktelen ordítás, Abzug kiáltások közt leszavazták 29 szóval 19 ellen a bizottságot, mire ez leköszönt, de az ügyeket egy hétig még folytatja.

Miféle állapot ez? Meddig lesz ez így? Orvul leszavaz a kisebbség egy bizottságot, oly kevés lovagiassággal, akár a legutolsó budakeszi. Különbén a többség hadd okuljon, az ügyetlen lakoljon.

A ministeri rendelet, mely a bizottsági szervezetet megváltoztatta, azt hitte, hogy elsőpri a választási kihágásokat, de szelet vetett s vihart aratott.

Az egyleti élet itta meg a levét ; a hallgatók pártoskodása személyes gyűlölséggé fajul.

De nevetek majd azon a sok Jeremiáson az év végén, kik az egylet romjai fölött siránkozni fognak.

Különbén jól esik az embernek néha pusztulást, bomlást látni, az emberi természet démoni ol-

dala vadúl gyönyörködik ebben. Én is úgy vagyok
 ezzel a szomorú látvánnyal.

Legyen, ti akartátok!

* * *

Eddig tartott az irás.

Hideg borzongatta hátamat, mikor ezt az apo-
 calypsiszt elolvastam. Esteledni kezdett, s én elvo-
 nultam. Jött a tegnapi verébhád. Megláttak. Kivé-
 telkép nem csipkedtek szokásuk szerint. A czvik-
 keres, meg mindannyian mondták: baglyom, légy
 okos, tarts velünk, légy úr!

Szólt a bagoly:

Sohasem.

